

CUMHURİYETİ KORUMAK

Prof. Bahri SAVCI

Demirel hem daha önceki, hem de istifasından sonraki beyanlarında bir temayı izlemiştir. «Cumhuriyeti korumak, Son günlerde gözüken şiddet olgularına karşı Cumhuriyetimizi savunacak imiş.

Demirel'in Cumhuriyeti korumasına ve savunmasına, ciddi olarak kimse inanmaz. Demirel ile Cumhuriyetimizin korunması kavramı yan yana gelemez. Çünkü Demirel, Cumhuriyet için tehlikeli gördüğü şiddet ve anarşinin baş aktörü olmuştur. Faruk Sükan'ın öğrencileri-gençleri-öğretmenleri-ülkedeki ileri potansiyel güçleri bölerek ve birbirine kırdırarak bir geri düzenin statükoculuğunu sürdürme fikrinin uygulanışı, Faruk Sükan ile kendisinin görev süresi içinde gerçekleştirilmiştir. Hatta, halk ile orduyu karşı karşıya getirmeye kadar giden bir atılımın sahibi de kendisi olmuştur. (Şu 200.000 kişiyi silâhlendirme cakasını hatırlayınız).

Sonra, Demirel; felsefesi ile eylemsel tutumu, siyasal taktiği bakımlarından Cumhuriyetimizin öz cevherine çok yakın bir tutum içindedir.

Onun felsefesi-tutumu-siyasal taktiği, 1919 ihtilâlinde ve Atatürk önderliğindeki «Türk devrim»nden gelen Cumhuriyetimizin ana felsefesi, öğeleri ve gelişim yönü ile tüm çelişki durumundadır.

Bu nedenlerle, onun cumhuriyeti korumaktan söz etmesi, bilim gerçeğine uymaz, havada kalır. Hele kendi zamanında bölünüp birbirine saldırtılan türlü güçlerin birbirleriyle ve kollu (zabıta) kuvvetleriyle çatışmasını bir huzur meselesi sayıp, bu çaltışmanın yarattığı şiddet evresini toplum ve devlet hesabına sona erdirmek istiyormuş gibi gözükmesi hiç inanılır değildir..

Cumhuriyeti kurmak ve korumak; tutumları ona denk düşmeyen günlük siyasetçilerin, tarih sürecine ters dönük siyasal dü-

şünce sahiplerinin işi değildir. Gerçekten devrimci akımların ve devlet adamlarının işidir.

Cumhuriyeti korumak, ilk kez, Fransız İhtilâlinde, kralcılara karşı, Fransa Cumhuriyetini korumak biçiminde söz konusu edilmişti.

Bizde de 1919 Kuvayi Milliyecilerinin ihtilâlinde, Osmanlı Saltanatçılığına ve Hanedancılığına karşı Türkiye Cumhuriyetinin korunması problemi olarak ortaya çıkmıştı.

Bu iki ayrı çağda iki ayrı ülkede Cumhuriyetin korunmasının bir anlamı vardı. Bu terimin içeriğinde; elle tutulur yukarda düzeyde, açık seçik eylemlerin, reformların devrim ilkelerinin gerçekleştirilmesi, sürdürülmesi, ve bu yol ile bir toplumsal radikalizmin yapılması özlem —amacı— kesin iradesi yatardı.

Fransa'da soyluluk sınıfı ile merkezci krallık otoritesinin ayrıcalıklar düzeninin yıkılması, onun yerine burjuva sınıfının egemenliği, önderliği altında soyut bir eşitlik ve özgürlük düzeninin kurulması özlemi-amacı kesin iradesi idi bu.

1919 ihtilâlcilerinin ve hemen sonraki Türk devrimi önderlerinin kafalarındaki de biraz aşağıda açıklayacağız. Şimdi şunu söyleyebiliriz : Bu, Âsiyaî hurafeci metafizik değerler ve kurumlar ile, emperyalizme dayanmış bir ilkel ekonomik düzenin ve onun sembolü olan halife-sultanlığın kaldırılarak, bunların yerine modern sanayi toplumunun gelişmiş ekonomisini ve siyasal iktidar olayını deyimleyen bir halkçı ve lâik cumhuriyetin kurulması ve onun bu nitelikleri ile birlikte korunması idi.

Şimdi bazı iyi niyetler, acaba Demirel de tarihimizin bu aşamasında, Cumhuriyetimizi bu gibi ögelere dayalı yeni bir evreye ulaştırıp onu mu korumaktan söz ediyor? hiç olmazsa, 1919 ihtilâlcilerinin kurduğu Cumhuriyetin biçimsel demokrasi içindeki bozulmalarından ve deformasyonlarından arınarak kendi gerçek özgürlüğü içinde yeniden kurulmasını ve bunun korunmasını mı ileri sürüyor? diye düşünebilirler.

Fakat Demirel'in bu gibi konularda ne kıratta ve özde bir kişi olduğunu, hangi siyasal ve sosyal kuvveti teşkil ettiğini bilenler; kendisinden böyle bir yeniden kuruluşun, yeniden oluşumun öncüsü ve bunun koruyucusu olmasını bekleyemezler.

Demirel konusunda düşünen, tartışma yapanların realist kânadı, bu kez de onun bütün olanaklardan ve ortaya çıkan son

olaylardan yararlanarak yeni bir otoriteciliğe dönüşümün olasılığını gerçekleştirmek için zorunlu gördüğü egemen sınıflar terörünü korumaktan başka bir amaç gütmemediğini görmekteyiz.

O, Cumhuriyetimizin şimdi hangi noktalarda, ne gibi tehditler altına düştüğünü görmekten uzaktadır. Ne gibi yollarla bu tehditlerin kaldırılıp Cumhuriyetimize yeni bir gidiş sağlayacağını kestirme yeteneğini kullanmaya niyetsizdir.

O, kendi zamanında Faruk Sükan'ın uyandırdığı «şiddet»in çağırıldığı «karşı şiddet» leri, bu kez, kanunsal-yönetimsel polis şiddetleri ile durdurmak ve sonra kendisinin yeni otoritecilik düzenini yeni kanunsal ve hatta Anayasal araçlarla korumaktan ötesiyle ilgili değildir. Yani Cumhuriyetimizin yeni gerçek gereksinmelerini gidererek, onu yeniden çağımızın bu veresine göre kurarak korumak gibi soylu ve yüksek bir düşün ile ilgili değildir. O yalnızca kendisinin ve zavallı izleyicilerinin (kendisini takip edenlerin) siyasal hayatını yeni otoriteci tedbirler ve uygulamalar ile koruma gibi son derece bencil bir gidişi gerçekleştirme ile ilgilidir.

Cumhuriyetin böyle bencil bir gidişten irak, tarihin belli bir çağının verilerine göre kurulması ve korunması bizde 1919 ihtilâlcileriyle başlamıştı.

Onlar gerçekten önce Cumhuriyeti kurmuşlardır : «Kuvayi Milliyeyi Hakim, Millî iradeyi âmil kılmak ve bu suretle «Devlet kararlarını bir «usul-u meşveret (danışma yöntemi)» yöntemi içinde almak» sloganlarını kullanarak...

Gene bu ihtilâlciler Cumhuriyeti korumak için, çağın kader ve kılıncı adamlarından kurulu ihtilâl öncüsü kadroları bir mecliste toplayıp onların iradesini ulusun iradesiyle tıpkılaştırarak, Türk devrimini işlemlerini gerçekleştirmeye başlamışlardır.

Böylece, Cumhuriyetin korunması, yeni bir rejimin kurulması ve yerleşmesi işlemleri ile birleştirilmiştir.

Cumhuriyetin kurulması ve korunması, önce, iktidarın demokrasileştirilmesi olayına bağlanmıştır : Bu; saltanatın kaldırılması ve iktidarın bir başka seçenek (alternatif) düşünmeden halk katına mal edilmesidir.

Sonra, Cumhuriyetin korunması, iktidarın lâikleştirilmesi olayına başlanmıştır : Bu da; hilâfetin kaldırılması; siyasal hayatın,

pozitif kaynaklardan gelen insansal bir öze dayalı kurallar ve örgüt içinde kalmasıdır.

Fakat bir lâik iktidarın ancak lâik bir sosyal yapı ve lâik bir yaşam biçimi, lâik sosyal ilişkiler demeti içinde geçerli olabileceği, gene bu ihtilâlcilerce görülmüştür. Onun için de toplumu; hurafeci doğu geleneklerinden kadercî metafizik öğelerden duruk ve gökselliğe (semavîliğe) yönelik kurumlardan arımak gerekirdi.

İşte bu nedenle, toplumu kaplamış bulunan bu eski öğeler ve faktörler tüm kaldırılmıştır. Bunların yerlerine, çağdaş bir yaşam üslubu içinde, çağdaş uygarlık öğeleri ve etki alanı içinde, bilime dayalı ve bilimin hep gelişici değerlerine yönelik çağdaş müsbetçilik getirilmiştir. Bu da; yalnız iktidarın, yalnız devlet ve onun örgütünün değil, tüm toplumun, toplumsal ilişkilerin, yaşam biçiminin lâikleştirilmesidir.

Ayrıca devleti ve onun temeli olan toplumu demokrasileştirdikten ve lâikleştirdikten sonra bu, halka dayalı-çağdaşlaşmaya yönelik cumhuriyetin gerçekten korunması için, ekonominin de uluslaştırılması ve bağımsız kılınması gerekirdi.

Bu da yapılmıştır: Ekonomi, dış emperyalizmin kendisinden arınmıştır. Zümresel çıkarlar ekonomisinin etkisinden kurtulmak için, devletin de ekonomik hayata girip üretime katılması yolu açılmıştır. Bunun, ekonomiyi, ülkenin gerçek sahibi olan çalışanlara, yani halka dayatma teşkil edeceği düşünülmüştür.

İşte Türklerin hayatında Cumhuriyet böyle kurulmuştur, böyle korunmuştur.

Cumhuriyetin kurulması ve savunulması; devlet-iktidar-toplumsal değerler ve ilişkiler-ekonomik ilişkiler ve doğrultular alanlarında «çağdaşlaşma-uluslaşma-bağımsızlaşma» sözcükleriyle deyimlenen reformları kapsayan bir gelişim sürecini sürekli olarak yürütmekle gerçekleştirilmiştir, başarılmıştır.

Oysa ki istifa etmiş olan Başbakan Demirel, Cumhuriyeti böyle bir gelişim sürecine başvurarak böyle bir devrimci reformasyonlara girişerek koruma yolunu aklına bile getirmemektedir. Tam tersine, toplumu eski değerlerle yeniden bağliyerek kendisine çekme; uluslararası kapitalizm ve onun emperyalizminin etkilerini yeniden getirerek bir zümresel ekonomi hareketlenmesi kurma; devlet ve iktidar olayındaki modern «katılma süreci»ni tanımadan, kişisel iktidar merkezleşmesine yönelme; böylece devleti ve iktidarı egemen

sınıflar çıkarına yarayan yeni otoriterci tedbirler mekanizması durumuna sokma yolunda ilerlemektedir.

Oysa ki bugün Cumhuriyeti korumak ve savunmak deyince, bugünkü tarihsel koşulların getirdiği zorunlulukları bulmak ve devlet gücünü uygulamayı ona yöneltmek gerekir. Buna göre :

Bugün Cumhuriyeti korumak demek : Emperyalizm sömürüsünü göndermek demektir; sudan bir devlet kapitalizminin, sahte şehirleşme ve sanayileşmenin yarattığı israflı bir burjuvacılık çıkarını göndermek demektir; üretimi merceği üzerinde bir halk ekonomisi kurmak demektir; insanın ve üretim güçlerinin onur kırıcı sömürülmesini kaldırarak, insan ve çalışmayı her alanda özgür kılıcı bir haklar ve özgürlükler düzenini ve bağımsızlığını getirmek demektir.